

HRVATSKA RIEČ

Predplatna cijena: na godinu K 12. — Za po godine K 6. — Za Šibenik na godinu donašanjem u kuću K 12. — Za Inozemstvo na godinu K 12 suviše poštarski trošak. — Pojedini broj 10 para. — Plativo i utuživo u Šibeniku.

Izlazi sredom i subotom

Uredništvo, uprava i tiskara lista nalazi se u ulici Bazilike sv. Jakova. — Oglasi tiskaju se po 12 para peti redak ili po pogodbi. — Priobčena pisma i zahvale tiskaju se po 20 para po peti redak. — Nefrankirana pisma ne primaju. — Rukopisi se ne vraćaju.

Naša politika.

(Na odgovor dubrovačkom kanoniku).

Od kada je Hrvatska došla u dodir sa Austrijom, od onda ima uviek u našem narodu ljudi koji radi časti i novčica služe oruđjem austrijskih vlasta, a u naše doba te vlade, kao uviek prije, rado podržavaju baš onu stanovitvu vrst plaćenika koji svoju službu znaju prikrivati plaćenim položenih prsega vjernosti i odanosti narodu, jer baš tako vrst ljudi je u neproslijetljenu narodu veoma pogibeljiva pravoj narodnoj stvari i obmanjivanjem naroda vlastodržaca veoma koristna.

Nu kako je Austrija danas u svetu poznata pod službenim imenom Austro-Ugarske, u Beču dobro je vidjen svaki onaj koji da našnjemu stanju vjerno služi i pomaže ga podržavati, te se i u našem narodu skupu plaća sve one koji su kadri razvajati naše narodne redove. A ako to biva pod plaćenim vjernosti i narodne koristi, onda su ti plaćenici upravu dragocjeni svim vlastodržcima današnje Austro-Ugarske.

Da je tako, o tom ne može biti dvojbe. Ta mi znamo da je Austro-Ugarska za samu Bosnu i Hercegovinu potrošila na stotine, na tisuće milijuna, pa kako ona ne bi potrošila koju svoticu, koko ona ne bi podiella koju službicu, kako ne bi davala odlikovanja i časti ljudima, koji joj služe da Banovina i Dalmacija ostanu gdje su i u stanju kakovom su?

Kako se vidi, mi ne dijelimo Beč od Pešte, jedne vlastodržce od drugih, jer su Beč i Pešta središta jedne cjeline, oni danas predstavljaju jednu monarhiju, u kojoj je naš narod samo službenik, osudjen da žive kako se u Beču i u Pešti hoće: Niemu i Magjaru, onako kako se oni dogovore i nagode.

A da se oni znaju dogovoriti i nagoditi na naš narodni zator o tom nam svjedoči zadnjih pedesetak godina, pa i dogodaji zadnjih dana mogli su otvoriti oči i najvećom sljeću.

Stranka prava je ovom užasnom stanju htjela nčiniti kraj, nastojeći da složi narodne sile, koje su jedino složnim djelovanjem kadre prisiliti vlastodržce na pravednost i čovjekijevu postupanje prema našem narodu. Radi tog svog nastojanja, stranka prava je bila zloviđena u vladajućim krugovima ove monarhije: Beč i Pešta proglašivali su Starčevića i druge veleizdajnicima, te ih progonili, zatvarali, ubivali tjelesno i duševno.

To je i naravno. Kad god bude u našem narodu pravog nastojanja i rada za ujedinjenje i slobodu, tko god bude za to u istinu radio, bit će progonen, dok god se cieli narod ne prihvati tog svog najpotrebitijeg i najzakonitijeg posla.

Izgledalo je da narod tim putem u velikoj većini počinjeći ići. I tada dolazi i stranku prava od tujinaca plaćeni zlotorj, koji pred Khuenom proglašiva ništvenom i zlostvornom dotadašnjom borbu stranke prava i tiraniju prijaze čiste prste nakon što ih je omastio nedužnom krv i kradjom narodnog imanja.

Stranka prava je razklinama, u svojim redovim razbijena, u svojim najboljim i najpožrtvovanim ljudima pogrdjena, oklevetana, izraguna.

I tako ide kroz godine. U cijeloj Hrvatskoj nema čestila čovjeka osim tog najvećeg zlotorja, najvećeg plaćenika i njegovih slugana, koji su čestito samo dok su mu pokorno, bezsvestno oruđuje proti narodu svomu.

Stranka prava od tada promjenjiva nazive, a skup slugana oko zlotorja nije za drugo nego da u stranci osuđuti čestito nastojanje onih redkih otačenika, koji su u stranci ostali, jer su držali da im je to dužnost prema svojoj prošlosti i narodu.

Napokon i ovi se odaleče, a oko zlotorja sakuplja se danas kao njeko vodstvo ponajgorje smjeće, ponajpodlje roblje, koje je svim mogućim vladam služilo, a većina toga roblja nebi mogla ni životariti da ih ne uzdrži on, koji je došao u naš narod, da ga upotrebljava kao robu za prodaju, da trguje s njim, kao što mu je to

u krvi od nekoliko tisuća godina, kao što je to bilo u krvi onog njegovog suplemenjaka, koji je za nekoliko srebrenciaka izdao svog Učitelja poljubcem.

Poliubac, znak najveće ljubavi i prijateljstva služi Judi za izdaju.

Ljubav prema narodu služi i njemu za istu svrhu. Kad se radilo o ozbiljnom pokretu, da barem svi Hrvati katolici okupe, u ime ljubavi naroda, on je gredio onoga, koji danas zaboravlja i ponos ljudski i kamo li ne biskupski, pa mu se klanja jer tako hoće vlastodržci.

Kad se radilo o hrvatskom pokretu, da se ustroji veliki hrvatski novčani zavod, koji bi ekonomički organizirao narod pomoću blagajna naših domaćih, on je u ime ljubavi naroda radio za magjarske vjereskih udruge, koje su danas za 10 milijuna kruna bliže ekonomičnom robstvu našeg naroda.

Kad se radilo za bilo koji obči narodni pokret on je u ime ljubavi naroda znao to spriječiti. U saboru, jedinom koji je mogao što koristna učiniti za narod, on je u ime ljubavi za narod, spriječio svaki rad, dok nije bio razpušten.

U doba kad je u Banovini, uza sve zle strane koalicije, počeo da struji slobodniji duh, on je u ime ljubavi naroda poduzimao sve što može plaćenik poduzimati, da taj duh ugusi.

A od kada u Banovini bi postavljen za upravitelja magjarski pandur, koji provadja širenje magjarskog jezika i magjarskih škola, koji poduzimaju sve da skrši odprat Hrvatske kako bi postala u svemu robjinja Magjara, od tada on uime ljubavi naroda služi tom magjarskom slugi otvoreno, klanja mu se, uveličava ga.

Od kada je Magyar navjestio rat do emisija hrvatskoj misli, da tada on javno hodostari česti magjarskih vlastodržcima, obveziva im se uzdržavati njihov pandura i tim se javno hyali, nečiće naravno da on to radi za novac i za ništa drugo nego novac, koji mu jedini može i pred samim Bogom pretvoriti se u zlatno telo, kojemu se on po primjeru otaci mora klanjati.

U doba kad su Hrvati moralni svi složno podignuti svoj glas za svoja prava, pred ratom koji se pripravljao i radi kojega je bilo irke i stiske po svoj Europi, pred ratom koji je morao naći u kući zadovoljne sve narode, osobito Hrvate u čijim se zemljama rat morao voditi, ne samo da on to složno djelovanje spriječava, ne samo da javno kriovtovi, nego on uime ljubavi naroda ustraja legije, neka se vidi, da je Hrvat sužan, koji je uviek pripravan svoje žutjano branići, a da ga ni brije niko ako mu se u domovini otinju sva prava i ako ga se duševno i fizički, prosjetivo i ekonomički uništava.

Taj zlotorj, da lažnje zavede neuke nije govorio samo u ime ljubavi naroda, nego je i kroz mjesec i mjesec kleo se da ima njekakve garantije, pozivao se na želu kraljevu, na njegov zahtjev i slična, a od svega toga danas se vide plodovi. U Bosni će pašovati Magjar i Niemac, kao što oni već do sada rade u Banovini i Dalmaciji, kao braća dielec plien.

I kad se otačenici nastoje u međusobnoj ljubavi za narod okupiti da tako prikupe sve narodne sile, kao što je to zadača stranke prava, ustaje taj plaćenik pa uime ljubavi naroda proglašiva izdajicom našeg predsjednika i cielu našu stranku, jer se ona ovom pokretu stavila na čelu.

A kad i mi odavde, iz ovoga gnezda hrvatskoga radimo koliko možemo da oživotvrimo ujedinjenje naših razkrščanih zemalja i našeg razdvojenog naroda, dolazi on, koji služi javno Aehrenthalu, tom batohom Niemcu, kojemu on bez prestanka hodočasti naravno samo za ljubav naroda a ne za novac, i naziva nas izdajicom.

Kad Lueger i njegova stranka, koja je uživala glas da je kršćanska i prijateljska našem narodu, prolazi našim zemljama da dokaže našu pripadnost Niemstu, on koji je prije gredio i Lueghera i tu stranku, jer nije mogao dijeti zobi, sada je taj stranka močna, pripravljena joj preko svojih priputa doček u iznosu od 15.000 kruna. On to radi uime ljubavi naroda premata stranka radi što može proti narodu našem i

prem njezin vodja izjavlja da za Hrvate nije moguće ništa učiniti.

A sada da zaključimo sasvim tim da bi mogli nabrajati još dugo prijavštine i plaćeničku rabotu tog između svake protuhrvatske vlade.

Ovaj i ovakav čovjek je uzor i vodja dubrovačkom kanoniku i njegovoj vrednoj družini. Oni ga u svemu sliede, oni se po vlastitu priznanju s njim ponose, diče, isto tako kao i sa Kršnjavijem i Horvatom. Oni kao i on služe po tom i Wekerlu i Aerenthalu i Rauchu, a i još komu preko Crnice.

Treba li za to dokazati? Da nema svega što smo nabrojili, dostatan bi bio izgon gosp. kanonika Antuna Liepopili iz uprave strane prava u Dalmaciji i bies njegov na častnog Prodana, koji je istu gosp. kanoniku postao ništa manje nego izdajicom. Dosta bi bio zadnji saborski izbor u kojem je gosp. kanonik Liepopili bio nametnuti stranci prava zastupnik izabranog po zapovijedi gosp. Crnici, o kojem gosp. kanonik ima čovještva i smionost pričati da nije s njim u dogovoru.

Nego nas ne čudi ni ta smionost kod gospode koja se ponose čak i sa svojim survincima Frankom, Kršnjavijem i Horvatom, a ne čudimo se ni njihovom uveravanju da ne služe nikakvoj vlasti ni vlastodržcima, jer kako smo razložili mi znademo da uprav takovi služnici kao što su oni pogibeljni su za narod samokod im narod vjeruje da su proti vlasti koja ga tare. Nu čim narod uvidi da su njihova uveravanja lažna; čim uvidi da oni bjesne, da izgube i svaki pojam pristojnosti i časti koju su dužni svom staležu; čim narod uvidi da dostojanstvenici države i crke postaju klevetnici i hulitelji svjetih značajeva kao što je Prodan; čim uvidi da oni zovu izdaju; čim spozna kao jedini spas našem narodu; čim uvidi da su njihove garantije i legije samo sredstva za još jače robovstvo, eh, onda i pogrede koje znaju ovakovi dobacivati ostaju bez odjeka i dokazivaju još jednom da je najgora i najprezračnija raba u narodu potlačenom ona okreinkanih radikalnih vladinih službenika, kakovit je uviek bilo u našem narodu.

A dok je naš narod u današnjem stanju, takovih službenika će biti uviek, pa i onda kad tu ulogu od prečastnog kanonika Liepopili i drugova preuzeju drugi njihovi nasljednici.

Naša politika, u duhu stranke prava Ante Starčevića biti će da tih i takovih službenika bude u našem narodu čim manje, jer jedino kad budu malobrojni i razkršćani, narod će moći izvojevati što je njegovo u ovoj monarhiji.

Ovim je člankom eto postužen gosp. kanonik Liepopili, koji je čak i u Zagreb trčao da ustraja legije, ali u Dubrovniku, gdje je bio pogibelji provale nije znao ni same jedne Trödlerške kompanije ustrojiti. Ovo mu je naime moj odgovor na njegovo pismo od 12. 0. m. u njegovom trödlerškom glasili.

Dr. M. D.

Parlementarno izvješće.

Bc, 12. juna.

Carevinsko vieće. Jučer bi nastavljeno zborovanje. Na dnevnom su redu tri prečne predloga, od kojih su dva dorazpravljena u jučerašnjoj sjednici.

Prije je predlog rusinskog zastupnika dra. Lewicklungog o zapostavljenju rusinskog jezika kod sudova u Galiciji, te se traži da vlasta jednom stane na kraj tomu. Vodila se živahnja rasprava u kojoj je uzeo riječ i ministar pravde Hochberger. On je nastajao, da na temelju podataka pruženih od sudskeh vlasti u Galiciji oprovrige tvrdnje predlagatelja, da se tamo zapostavlja rusinski jezik na korist poljskog. Njegov je govor izazvao buru prosvjeda od strane Rusina. Ministar je ipak priznao, da se kadašto sa rusinskim strankama vode zapisnici u poljskom jeziku i da se vezza priporučen raspravom stavljaju porotnicim pitanja izključivo u rusinskom jeziku, te veli, da će odrediti, da poljskom tekstu bude pridodan i rusinski. Prešnosi

predloga nebi priznata sa 2/3 glasova, i tim je odklonjena.

To se isto dogodilo i sa prečnim predlogom dr. Stranskog o postupku ministra naštavne pravne rektori češke tehnike u Pragu dru. Berlu. Ovaj pri svečanoj akademskoj prigodi dotakao se je fanatizma njemačkih dijaka, koji ih dovodi na sklizavo tlo brutalnosti. To je dalo povoda komešnju u tabori njemačkih dijaka i profesora, koji su proti tomu prosvjedovali. Ministar nastave Stürgh tražio je od rektora, da tačno naznači, što je uprava reko u svom govoru i da opravda svoj postupak. Rektor mu je na to odvratio, da njegov govor nije sadržavao ništa, što bi se kosilo bilo sa zakonom bilo sa načelom pristojnosti; da traženje razjašnjenja i opravdanja smatra povredom akademske slobode i ugleda, te se s toga ne smatra dužnim, da ih dade.

Taj postupak ministra pravne rektoru dao je povoda prečnom predlogu dra. Strauskoga, koji u njemu uvidja povredu slobodnog izražaja misli u granicama zakona i akademskih pravila, istodobno poniženstvo i progostonje čeških naštavnika i ustanova na slavu i zadovoljstvo naštvima. Pri zanimivoj raspravi iznijeli su češki govornici razne nepristojne izpade njemačkih profesora proti češkom narodu i njegovim institucijama, a da se nitko nije makao da proti njima postupa; dočim se sada za savsim bezazlenu stvar proganja rektora, jer je Čeh. Ministar pravde Stürgh u oduljivom govoru nastajao je da opravlja svoj postupak, preklinjevačkim povicima od strane Čeha. Nastade pak užasna galama, kad je ministar kazao, da će preduzeti oštřije mјere prema češkom rektoru, ne bude li se ovaj odzavao ponovnom nalogu ministarstva, da se opravlja. Da nije ministar brzo svršio svoj govor, bila bi počela ista galama, kao u doba najčešće obskrucije. Pošto je dovršena rasprava vrhu tog predloga, čija prešnost bi zaniećena i pošto je predsjednik odgovorio na njeke njemu postavljene upite, bi zaključena sjednica.

U jutrošnjoj sjednici razpravljalo se je vrhu predloga Breitera, Poljaka van stranaka, u poslu isplata odšteđen od 55 milijuna kruna Turškoj za Bosnu i Hercegovinu. Govornik je iztakao nezakonitost tog postupka, gdje vlasta tako razpolavlja sa ogromnim svotama bez predhodnog ustavnog ovlašćenja. Nakon kratke rasprave bi odklonjena prešnost, i pošto su tim izcrpljeni prečni predlozi, komora prelazi na glavnu tačku dnevnog reda: prvo čitanje zakonskih osnova o uređenju financija. Pri raspravi ne ima nikakvog zamiranjanja u komori. Osnove će preći po tom na finacijski odbor, ali ne ima nikakvog izgleda, da će biti primljene onako, kavoke jesu. Zastupnik Kalina nije prikazao navešteni predlog o ustavu u Bosni, pošto je tako zaključeno u slavenskoj jednoti, da se ne kaže da jedno hoće da obstrukira proračun.

Program parlamentarnog rada. Jučer se je sastao zbor pročelnika klubova i stranaka na dogovor o postupku gledje rasprave proračuna. Kako je poznato, proračunski je odbor dovršio hitro svoj rad, te će izvješće biti podastri ko mori u pojednjak. Predsjednik je na sastanku klubskih pročelnika predložio, da se vodi sveobča rasprava i specijalna za sve stavke ili na slove proračuna en bloc, a da se za svaku poglavje napose glasuje. Tomu se je oporba protivila, tražeći da se specijalna rasprava povede napose za svaku poglaviju. Tim se ranije ne bi mogao opremiti proračun kroz ovaj mjesec, te bi se opet moralno segnuti za provizijom. Na sastanku nije se došlo do konačnog sporazuma, niti izgleda, da stranke oporbe neće stavljati zapreke niti će obstruirati glasanje proračuna, što bi mogao uslijediti kroz dve sedmice.

Kriza u Ugarskoj. O tomu su pune novine svakojakih vesti. Sad se raspada nezavisna stranka, sad se opet utvrđuje; sad se Just se odlučuje od Koštuda, sad mu se primiće; sad Wekerle uzmiće, sad ostaje; sad neodvišnici neće kooperativu sa 67-mašima, sad je hoće; sad bi se imao preustrojiti prelazi kabinet do 1911, sad bi morao ostati današnji kabinet do jeseni, dokle bi se odgodilo rješenje krize. U

tom metežu težko bi bilo i nagadjati, što će biti; ne znaju valja ni magjarski kolovodje. Sva je ipak prilika, da će se pitanje banke odgoditi, da će ostati Wekerle sa sadašnjim kabinetom privremeno na vlasti uz koaliciju, dok se ne rješi pitanje o izbornoj reformi. Za Hrvatsku to nije dobro, u koliko bi to značilo daljno podržavanje protustavnog nevoljnog stanja u Hrvatskoj. Reći će se, da ni druga koja magjarska vlada neće biti bolja, ali svakako nije jedna može da bude gora od sadašnje. Ipak su Magjari obožavatelji ustava; Englezzi su im uzor! Tomu su vam najbolji dokaz odnosa u Banovini.

Namjestnik Nardelli u Beče. Namjestnik je ovih dana bio primijenj u audienciju od ministra predsjednika Bienertha, koga je izvestio kako novine pišu, o toku radnja u Dalmaciji i o provadjanju jezičnih naredaba. Kaže se, da je povedena reč i o sazivu našeg kraljavih sabora. Naravno to su obćenite glasine, ali što pozitivna nije izbilo na javnost. Pošto carevinsko više iz ljetnih novina neće se sastati, već polovicom oktobra, lasno je pogoditi, da će sabor biti sazvan u drugoj polovici rujna. Sabori se moraju do tada sastati radi pitanja o priredu na žestu i ličnu dohodarini, gledi na krajem ove godine iztečesdugotičnji rok, kroz koji je po saboru oproštena od prireza občinskih i pokrajinskih.

Podučavatelji zadrugarstva. Kako se razabire od jednog odgovora ministra trgovine izgleda, da vlasti ozbiljno misli postaviti u svome koj pokrajini posebne podučavatelje zadrugarstva. Tim podučavateljima bi se pribodata i konceptna sila za upute u pravnom pogledu, dok bi se prvi bavili poglavito sa praktičnom stranom. Takova je ustanova od velike potrebe. Kod nas u mnogim mjestima ima zauzeutih ljudi, koji bi radi pokrenuli kakvu obrtinu, trgovatu ili poljodjelsku zadrugu, koja bi imala sve uvjete za ljepe razvitak. Nu izvedenje toga zapinje ponajviše i jedino, jer ne imamo tko da ljude naputi, da ih podučava, da im bude pri ruci savjetom i primjerom čim se pojavi koja potekće kocia ili dvojba. Za godinu 1910. odredjeno je ustanovljenje dvaju mjesta instruktora za zadrugu.

Skupočka kruha.

Cena žitija u cijeloj monarkiji silno su poskokošile. Kako se razabire iz tržišnih izvještaja, pšenica se plaća do 34 K po kvintal. Toliko se u svim zadržanjima 40 godina nije nikad pšenica plaćala. Iz svih slojevih pučanstva ne samo kod nas, nego u svim pokrajinama diju se proti skupočci kruha ižube, kao vapaji očajnika. Prije pak pogibij, da cena pšenice još dalje poskoči obzirom na žetvu u Ugarskoj, koja se pokazuje na baš najboljom.

Uzrok toj prekomjernoj skupočci leži u ogromnoj carini, što se mora plaćati pri uvozu hrane iz inozemstva. Do godine 1906. plaćalo se je u imu carine na uvoz pšenice iz inozemstva samo K 1.79. Tom umjerenom carinom bila je onemogućena nepoštena spekulacija velikih magjarskih tvrdka, te su se cene hrane kretale u primjerenim granicama, pri čemu nisu imali škode ni proizvodnja žitija, jer su ih vazdušni mogli prodavati skuplje od inozemnih proizvođača, dakako ne prekomjerno skupljje. Sa malom carinom podržavalo se je ravnovesje u cijenama žitija, o kojim se je moglo kazati da su imali višu ili manju jedinstvenu svjetsku cenu.

Kao u svim drugim pitanjima, tako i u pitanju carine na žitiju, Austro-Ugarska povela se je za Njemačkom, ponajviše pod pritiskom Magjara, ali i pristajanjem velikih agrarnih faktora u Austriji. Tako je u carinskom cincilu, koji je uveden zakonom od 13. veljače 1906.

br. 20 L. D. Z., udarena carina od K 7.50 za pšenicu; K 7 za raž; K 4 za ječam; K 6 za zob; K 4 za kukuruz, razumije se po kvintalu, U članku III. istog zakona pak ustanovljeno je, da se pri sklapanju trgovackih ugovora s drugim državama, ne smije utamčiti na žitiju manju carinu od K 6.30 za pšenicu; od K 5.80 za raž; od K 2.80 za ječam; od K 4.80 za zob; od K 2.80 za kukuruz po kvintalu. Ovo su dakle minimalne carine, što ih Austro-Ugarska može dozvoliti inozemnom proizvođužitu i što ih je u razini trgovinskim ugovorom dozvolila. Ne treba ni iztaknuti, da je to neznatan popust na carini udarenju od obćeg carinarskog cincila i da taj popust ne može da ublaži skupočku hrane, kao što ju faktično nije ublažio.

Nego uza svu previšoku carinu, uza sve troškove skopčane sa prevozom žitija iz inozemstva, ipak se izplaćaju nabava inozemnih žitija, tako da su neke velike bečke i pešanske tvrdke nabavile velikih kolikoča toga iz inozemstva. Lahko je shvatiti po tomu, koliki su sili dobitak postigli tuzemni špekulanati, kad su cijenu hrane dole dotjerali, da se izplaćuju uvažati inozemnu pšenicu! Pri tomu su velike mase pučanstva prisiljene gladijući i da mijere svaki zalagaj kruha, što ga k uistinu primiči.

Kako je prevelikoj skupočki hrane uzrok visoka, prohibitična carina, tako je toj skupočki jedini lik ukinuće ili takovo sniženje carine, da bude omogućen uvoz inozemnih žitija. Tim će samo stati na put brozvanih špekulacija velikih trgovackih tvrdka u Budimpešti, u čijim je rukama sad koncentrirana sva postojeća kolicična pšenica.

Tu može da pomogne i izvršenje predloga, postavljenog prošlog mjeseca u carevinskom vjeću od poljskog zastupnika Glomjinskog, da se carina tuzine ukine bar do kraja srpnja ove godine. Zanimivo je, što je taj predlog potekao baš iz agrarnih krugova, iz onih krugova, koji su u visokoj carini uvidjali obranu i zaštitu domaćeg proizvođača.

Predlog zastupnika Glomjinskog se stanovista zakona izvediv je i opravdan tako, da ga je usvojio i gospodarstveni odbor. Članak VIII. gorisnopunotak zakona uobičašće vladu, da dogovorno sa ugarskom vladom u slučaju potrebe Svi uvjeti, od zakona postavljani, na žalost pošlo, te svak očekiva koje će korake austrijska vlast poduzeti prema ugarskoj vladini, da ova pristane na privremeno ukloniti carine. Nu se sad, pri postojećoj nesnosljivoj skupočki i na slabom izgledu, žetve ne upotrebi na korist pučanstva, ta zakonska blagodat, valaj neće nikada. Svi uvjeti, od zakona postavljani, na žalost pošlo, te svak očekiva koje će korake austrijska vlast poduzeti prema ugarskoj vladini, da ova pristane na privremeno ukloniti carine. Nu se sad, pri postojećim prilikama bila bi djetinska i sama posmisao, da bi Magjari na to pristali i tim ostići one špekulanati, koji su stiptiši postojecu sustavu. Što mare zato, da je i tamo kod njih ista skupočka, da je i tamo narod željan jeftinog kruha? Ništa bolje od ovog ne karakteriše žalostne odnose u ovoj monarhiji, gdje skup velikih bogatih magjarskih špekulanata nameće se i u pitanju kruha milijunom potrebnog naroda i svoga i tjudage.

Kao što nije pomisliti na privremeno ukinuće carine na žitiju, još je manje izvedivo podpuno ukinuće ili ublaženje carinarskog cincila, koji je zakonom utvrđen u jednoj i drugoj poli monarhije, dakle dogovorno sa magjarskim ustavnim faktorima. Mogućnost, da se skupočka ublaži, stoji jedino u tomu, da li će žetva biti preobilna u drugim državama, koje proizvadjuju silne kolikoča žitija tako, da bi se izplaćavaju uvoz na svu cariju i prevozne troškove. Nu u to nije potaglati osobitih nuda, da će se cene znatno sniziti.

Naše nastojanje moralo bi ići poglavito za

tim, da se kod nas pučanstvo poglavito počme ozbiljno i što intenzivnije baviti sa ovom toli važnom granom gospodarstva. Slobodan uvoz, prost od carine, od 50.000 kvintala pšenice za Dalmaciju i Kvarnerske otoke, to nije nego kap u moru potreba našeg konsuma. Upućeni smo na uvoz ogromnih količina hrane i stoga na teretu skupoča mnogo više, nego u drugim agrarnim zemljama, gdje je bar veći dio poljedjelskog pučanstva hrana, ako ne podpuno, ali ipak prilično obezbjedjen.

Političke vesti.

U parlamentu nastavljeno je do preksinoč razprava o finansijskom planu. Stvar je prešla na odbor. Jučer je počela razprava o proračunu. Hoće li sve poći isto ne zna se.

Kriza u Ugarskoj. Ta prilike u Magjarskoj pristala bi posve ona naša norodna: „do jučer mrtki vuci — jaganci postadoše danas krotki“. Jučer je grmilo i sjevalo u stupcima magjarskih listova o razkolu u nezavisnoj stranci, o sukobu između Justina i Kossutha, te grofa Batthyanya i grofa Apponya — da se mislio: „eto smrvti će se sad nā velika neodvisna stranka“. Iza konferencije eksekutivnog odbora neodvisne stranke, stav se rek bi posve opeta izglađila. U obitelji vlasta opet stara sloga i skladno jedusivo „pusljanje“. O tom naglom preokretu javljuju iz Budimpešte slijedeće: Eksekutivni odbor magjarske neodvisne stranke završio je svoje vječanje podpunim triumfom ministra Kossutha. Zaključeno je rješenje križe odgoditi do jeseni. Kossuth je u svom govoru naglasio, da ne smije uplivati na tečaj krize, jer je to i želja krunе. Savjetuje, da se uzdržava od demonstracija, jer bi to samoj stvari škodilo. Protstira najenergičije, da se njemu kao vodjici stranke propisuje i veli, da će on vodstvo stranke zadriži u svojim rukama. Savjetuje onima, koji traže odmah rješenje krize, da od toga odustanu, pošto to znači samo izgubiti krunu, jer posledica će biti prelom u stranci, koja u ovaj čas mora ostati jedinstvena i jaka. U jesen će započeti ponovni pregovori s krunom i onda će biti vrijeme, da se stupi jedinstveno u borbu. Predlaže, da se sazove skupština stranke, u kojoj će oni sami stavljati predloge, pa da se onda upravi manifest na izbornike u provinciji. Odbor je primio jednoglasno referat i izrazio hvalu i podpuno povjerenje Kossuthu. Uslijed zaključka eksekutivnog odbora neodvisne stranke obdržavati će se skupština stranke.

Opet agrarna banka u carevinskom vjeću. Češke stranke kane pred carevinsko vjećem opet iznijeti pitanje magjarske agrarne banke i to onda, kad se bude povela reč o odnosaima u Bosni. Zast. Kalina će naime po svoj prilici onda staviti prešni predlog, u kojem se vlasta poziva, da iznese što prije osnovu bosanskoga ustava. Za ovaj će prešni predlog glasovati isti zastupnici, koji su glasovali za predlog Šušterščev.

Razmjer glasova kod glasovanja o Šušterščevu predlogu. Pri posliednjem glasovanju o Šušterščevu predlogu glasovali su protiv vlade: 81 Čeh, 84 socijalnih demokrata, 38 Jugoslavena, 26 Rusina, 5 Zionista i 5 divljaka, među njima bar. Hock i dr. Ofner. „Večinu“ su sačinjavali Niemci i Poljaci (osim pučke stranke, koja nije glasovala). Talijani, Rumuni, 5 bukovinskih Rusina i 5 ministara. Od čeških zastupnika kod glasovanja nisu bila dva zastupnika prisutna. Od Niemaca nisu glasovala 3 pangermani iz skupine Schonererove, jer da ova glasovanje nije imalo narodne važnosti. Nisu htjeli glasovati za vladu, a niti su htjeli poduprijeti taktiku Slavene.

dogidlo. Tršćanski trgovci, koji su bili ostali god. 1895. bez spužava, nastojali su oko pomorske vlade u Trstu, da dozvoli lov spužava ronilima i to svakome, koji bi se samo prijavio. Da me se krivo ne shvati, moram iztaknuti, da u izdavanju dozvola, pomorska vlast išla je na ruku tu više moguće kraljicama. Ako niesu se znali okoristiti, sami su krivi.

Od jednom osvanje na Jadranskom moru po Dalmaciju i Istri ništa manje nego 14 ronilačkih sprava, koje u razdoblju od same 3 godine dana opustošile morsko dno. Sad opet nasta graja sa strane trgovaca spužava u Trstu, da se lov spužava ronilima zabraniti, jer da će sve spužive pomesiti. Pomorska vlast zabranila ronila, a ta zabrana vredi i danas.

Ja se nadam, da će ova zabrana trajati još za dugi niz godina i da se pomorska vlast ne će dati na ljeplak tršćanskim trgovcima spužava.

Radi zdravstvenih razloga sve su vlasti, pak i Turska, došle do toga, da zabrane lov spužava ronilima, pak se opravdano nadam da nema razloga, da za Turskom zaostanemo.

Kad bi se pako trgovci spužava počeli

Slovenski nadpisi u Ljubljani. Občinsko vijeće Ljubljansko zaključilo je lani, da nadpisi gradskih ulica imadu izključivo biti slovenski. Niemci su proti tomu uložili utok na zemaljski odbor, koji je odbio utok. Profil odluci zemaljskog odbora Niemci podnješe pritužbu na upravno sudište, navodeći da je zemaljski odbor otrog 3 godine ukinuo bio slični zaključak više, da nadpisi imadu biti izključivo slovenski i da je po tom stvar končno presudjena tako da više nije moglo po drugi put prihvati isti zaključak, ni zemaljski odbor preinčiti svoju predužnost končna odluka. Upravno sudište odbilo je ovu dana pritužbu Niemaca, pošto da o stvari ne može biti govor o meritornoj, već o formalnoj pravomoćnosti. Tokom čega je naša Ljubljana imati samo slovenske nadpise ulica.

Iz grada i okolice.

Zahvala. Primamo od zastupnika dr. A. Dulibića i uvršćujemo: Ugleđene občine, društva, prijatelji i znanci, koji su me dobrohotno počastili čestitkom prigodom mog imendana, nek izvili ovim putem primiti izraz moje najtoplije zahvalnosti uz srdačni bratski pozdrav.

Beč, 14. juna 1909.

Dr. Ante Dulibić.

Kazalište. (Hrvatska drama u Šibeniku.) U nedjelju večer, kako javismo, jedan dio ensemblea zagrebačkog kazališta da nam je „Krizu“ od M. Prage. Kazalište bilo je dobro posjećeno, ali ne onoliko, koliko je to u Šibeniku i poželjno i moguće. Igralo se vrlo lepo u obče, a na osobit način moralo iztaknuti gdj u Vavru, koja je uprav odusevila občinstvo. Ona je podpuna gospodarska pozornica, na njoj je ona baš u svom elementu, a nezajedno igra se podpuna je umjetnost. Rječ joj teče bistra, ali ona ne govori samom riječju. Svaki nezin kret, svaki nezin mig, svaki nezin pogled i izražaj lica svaki nezin gest, sve to govori, sve to objašnjuje, sve slušatelju osvaja, jer je opet sve to u skladu s ulogom, koju Vavra tim usavršuje do kreatcije. Svidio nam se mnogo i gosp. Boršnik, kao što i g. Stefanac. Imali su krasnih momenata interpretacije. Njihova igra uvek je dobro pogodjena i za to su osobiti ljubimci zagrebačkog občinstva. G. Djica Vilhar, i ako ne u vanjoj ulozi, dopala se mnogo sa svoje elegancije i spremnosti. Ukopano užeto prva večer ovog gostovanja krasno je zadovoljila svakoga. U poenedjeljak večer imala se dati „Borbila leptira“, ali radi nerazpoloženja gdje Lyanke zamolio se taj komad s českom komedijom: „Na ljetovanju“, u kojoj se takodje ukopano vrlo lepo igralo. Osobito nam je milo zabilježiti, da kod ovog ensemblea nije slučaj, da su samo najglavnej uloge u dobrim rukama, a druge u makakvima, ko što se to vidi kod raznih glumačkih družina očitom namjerom, da jedan ili dva člana odskaču. U ensembleu zagrebačkog svaka je osoba u svojoj ulozi podpuna na svom mjestu i nema joj prigovora, a to je ono, što u velike diže cijenu ovom našem društvu. To se je najbolje vidjelo u pojednjem večer; svak je igrao dobro, a za to je i sve ukopano bilo dobro, za to se je občinstvo zabilježilo i ako je komedija sama po sebi doista razvjećena i ne mjestima vrlo bleda stvar. G. J. Savička, igrao je izvrstno, isto tako gd. g. G. Vilhar, a sporedne ženske uloge nisu u ničemu zaostale za prvim. G. Boršnik je bio ugodan kroz cijelu predstavu, a g. Grund, ovaj stari, već širom domovine poznati, nenaknadiv majstor Šale, humor i viceva, odmah se silno dočarao našem občinstvu, koje je uvek jedva čekalo, kad će se opet onaj simpatični, ugodni zabavni tip pojavit na pozornici. Gg. Rašković,

mišljeni oko pomorske vlade, da izda ovakav dozvolu potaknuti sa strane ne ribara spužava, bila bi dužnost svakog rođoljuba i prijatelja spužvarksog obrta, kao i čovječtvat, da upozori gospodu na pomorskoj vlasti na propast ljudi u Krapnju, koji su se kao ronilci bavili lovom spužava.

Ovi, možemo reći najzdraviji i najjači ljudi na cijelom otoku, postali su skroz nesposobni za ikakav rad. Morski grčevi tako su djelovali na mrazak po kralježnjacima i hrbitenjima, da su postali nesposobni i za razplod. Njihove nekade rumene jabučice prekrilo je bliedlo, a zdrave mišice preokrenule su se u udu nesposobna nititi za hodanje. Neki su već legli u hladni grob, a drugi su na putu, da pre slike.

Ovo su žrtve nepromišljenosti, žrtve, koje pate i u grob padaju najmanje svojom vlastitom krvnjom.

Naučnjaci, kojima je spužvarski obrt kao i onaj koralja, te morskih školjka ležao na srcu, nisu se bili dali mira, te su stali razmišljati i smisliti, kako bi izumili što podnesiju spravu za tijeranje ovih obrta.

Barbarić i svi drugi odigraše svoje uloge na obće zadovoljstvo, tako da je obćinstvo iz svakog čina toplo i zanosno odobravalo i pjeskalo.

Htjeli smo da čujemo i ovu drugu predstavu, da vidimo, da se osvjeđočimo je li istina sve ono, što je o ovim našim umjetnicima pisao list „pajaca“ u Splitu, koji ne zna nego kudit, nego skreditovati sve, što potiče iz našeg bielog Zagreba. Kad smo naše umjetnike čuli, onda smo još jednom bili na čistu o tome, kakvu godinu, nizku ulogu igra „pajac“ sa svojim listom, s listom, koji jedino u Splitu može da onako bezobrazno, onako slobodno iznosi stvari, koje su sve drugo, samo ne istina. Naši umjetnici igraju i izgovarači vrlo dobro, a samo zlobnik ili neznanica može da iz njihovih usta čuje naglase, koji bi zvučeli po magijskom. Tu osvadu, tu objedu naumice zlobno ili nenauvitice iz neznanja izbacuju slijepimo natrag u grolu „pajacu“, nek je guca, nek je preživljive.

Jedino što se da opaziti, ali ne prigovoriti, bio bi onaj slovenski naglas, što se kadikad zamjećuje u govoru g. Boršnika, kojemu se on kao rodjeni Slovenc ipak vrlo dobro i očim. Ta šta je to prama različitum izgovorima, koje opažamo kod članova raznih talijanskih družina?

U pondjek večer nije opet u kazalištu bilo sveta, koliko ga je moglo biti. U Šibeniku može i mora da se izpuri kazalište, kad su hrvatske predstave, a kad to nije slučaj, onda znači, da mnogi i mnogi, koji se kažu Hrvatima, nemaju pojma o svestranom vršenju rođoljubivih dužnosti.

Sinoć se dala Ogrizovičeva drama: „Hasanaginica“. — Milan Ogrizović napisao je više manjih dramskih pokušaja, ali je u „Hasanaginici“ najbolje do sad uspio. Nema u njoj Bog zna kakove dramske strukture, nema zapletanja, fabula je jednostavna, ali za tim autor nije ni isao. Poglavit mu je bilo, da dokaže ovom dramom, kolik je te neizreciv majdaj za lepju knjigu i umjetnost naša divna narodna pjesma, da dokaže kako se krasotom i čarima te pjesme može i da pozornice uspješno djevoljati na obćinstvo, a u tome je vrlo lijepo postigao svoju svrhu. Cielom dramom proverava duh narodne poezije i neizveću se sladko srca prima draž, osebujnost i kolort govora nadahnuta našom narodnom pjevačom vilm, koja je kroz vječne uviek bila i bila će naš najmiliji, junački i umilni, razgovor.

Igra drame nadmašila je svako očekivanje. Bila je ta večer riedkog, težko nadkriljivog umjetničkog uživanja. Ta kako ne bi, igrao je Fijan, naš veliki Fijan, dika i ponos naš, kojim bi se pravo dičili i drugi veći narodi. Uz Fijana igrala je Vavra sa dušom i srećem na ustrama, s odrazom boli i tuge na licu, s bljeskom svog duha na očima. Igrali su svi drugi jedan bolje od drugoga, svaki skupno krasno, prenosec slušateljstvo u ambient, u život lica i čina drame. To se najbolje vidjelo iz svakog čina na licu svakome u obćinstvu, vidjelo se u onom burom, odusevnjenom odobravanju i pljescu. Tip age Hasanage Fijan je prikazao svestrano, vjerno, skroz umjetničkim shvaćanjem i mi smo sinoć gledali na pozorniku, ko da gledamo u legendarnu odaju Hasanagine kule i vidimo njega — agu — tu živa, povrćene iz davnine. Divni bijahu Fijau i Vavra u prvom i trećem činu, u diazozima, koje je disac posuo najlepšem biserjem narodno pješčkoj dikcije. Vavra je bila uviek na visini, uviek snažna, uviek umjetnica do kraja i njena velika materalinska i ženina bol izmamila je sinoć mnogo iskrenih suza. Krasno se svjedjela gđa Lyanka kao Sultanija, uviek mila, uviek spremna i uživaju-

već godine 1792. mjernik u Italiji, Pinzi del Pozzo, napravio je neku spravu, kojom su se izveli pokušaji u Seni blizu Choisy-Roy. Za njim su se poveći franez Lemot, Amerikanac Lake i drugi. Svi ovi su se držali izuma Talijanca Pina, a udarena kao podloga za izum sprava, kojom su podižu utopljeni predmeti.

Nu rek bi da je mitronosni opat u Francuzkoj Raoul, zadubljeni misli o nevoljnom i pogibeljnom stanju francuzkih ribara spužava u Tunisu, iznosa spravu za lov spužava, koja barem na prvi pogled, a i sa prvim pokusima, koji su učinili, dajejam, da će ribari moći bez pogibelji po vlastiti život spuštaći se i do 100 m dubine.

Iako ova sprava podpuno uspije, to neće moći da bude od koristi ribaru, jer je skupa, a opet težina joj je od 8460 kg, uz mnogobrojne zapletaje, koje prosti ribar nije moguće da sruši. Ova sprava doći će na dobro ugovorcima i drugim špekulantima, a naši korajani i spužvari od nje ne će imati nikakove koristi, dok štete hoće, jer će im oteti iz grla koru hleba, koju i ako gorko, ali ipak danas zasluže.

ljenja u ulozi svojoj. G. Marković, g. Štefanac izvrstni, isto gg. Bojničić, Sotošek i Gerašić u manjinu ulogama, Izvrstna kao uvječ gđa Šavička, pa Anička, a u kratkoj ali lepoj ulozi takodjer i gđica Vilhar.

U jednu rieč, sve skupu sjajom, izvrstno, Milo nam je i to zabilježiti, da je sinoć kazalište bilo dubkom puno, baš onako i onoliko, koliko bi moral da bude svih večeri ovog gostovanja, zbog kojega moramo bi i dvostrukom harni narni našim vrlim umjetnicima. Mi smo ih sinoć brojni obasuli odobravanjem, pljeskanjem, ko što su podpuno zasluzili, ali naša je dužnost, da to ne bude u takoj mjeri samo jedne večeri, već svake, jer Šibenik ovakove umjetnike, a kome naše umjetnike, redko može da vidi i čuje.

Večer Sudermanova komedija „Borba leptira“, koja će nas ugodno, veselo pozabaviti.

Kazalište vesti. Posle večerašnje predstave „Borba leptira“, koja se je imala dati u ponedjeljak, ali se zamjenila sa komedijom „Na ljetovanju“ radi nerazpoloženja gđe Lyanke, dolaze na red predstave ovim slijedom: Sutra na večer krasna drama: „U dolini“, u subotu „Dobri prijatelji“ u subotu „Crveni talar“, u nedjelju oprostna večer sa Gogoljevin „Revzorom“. Čujemo međutim da je obča želja da bi se u nedjelju dala opet „Hasanaginica“.

Islet. U nedjelju u jutro članovi ensemble zagrebačkog kazališta idu na izlet u Kruši robodrećem, što im ga stavlja na razpoloženje naš „Hrvatski Sokol“. Srbiti će se na čas i u Skradin.

U zavadi. Dne 14. lipnja igrajuć na buče zavadi su se u Docu Linardo Klarić i Linardo Šare, tako ljuto, daže Šare bročno nožem Klarića u lievu grud, zadavši mu ozljeđu, radi koje je morao biti prenesen u pokrajinsku bolnicu na lečenje.

Radi obilna gradiva moralni smo mnogo viesci i drugog dradiva izostaviti, koje ćemo donjeti u narednom broju.

Primili smo od doli podpisano slijedeće ispravke: Nije istiniti sadržaj dopisa uvrštenog u br. 344 dneva 29. svibnja 1909. na 2. stranici lista „Hrvatski Rieč“ pod naslovom Jedna kvarena duša.

Poimence nije istinito, da oni isli, koji su stavljeni na čelo občini, da brane njezinu čast, ugled i interes, dokazuju svakom svojom krelnjom, da im da toga nije bilo kao ni do lanjskoga sniega, nego da inaju neku drugu zadužbu, koja u istinu može jedino da odgovara njihovom odgoju, a ta bi bila, da neprešano drže uprto oko baš na onoga, koji im nije počudi, da ga u svemu mnče i zanovetaju i napokon (konac djelo kras), da ga osumnjiče s nepoštenja.

Nije nadmašlo istinito, da je gospodin Tome Dean bio izaslanik načelnika u tom njegovom svojstvu, već da je isti bio poslan kao sudac bratovštine. Tome Dean i Tome Bajić, ovaj zadnji kao gašteldo iste bratovštine, imali su od podpisana nalog, da prime natrag koltrine i odnosna gvožđa, a ne da toga nije bilo da odgovara na mjestu. Oni nalog nisu shvatili, pak je sutradan s tog podpisani poslao opet istog Bajića po koltrine i gvožđa i ovaj je te predmete donio na občinu.

Istina je također da su ove koltrine trebale občini, što mogu da posvjedoče gg. dr. Beroš i tajnik Kovacević.

Po tome nije istina, da je podpisani „postojeću“ dve osobe, da izvide, jeli učitelj taj par kretinja ukrao ili ne.

Nije apokon istina, da je podpisana zapisnica: „toliko ambicija, da je kadar i ovakova šta učiniti: ukraсти tuđje poštenje.“

Naše more još za dugi niz godina, ostati će izključivo svojina ribara spužava sa osiroma, a to su nam naši Krapijanji, poznati po Jadranu kao „brkata ribarska flota“.

Spužve se love po cijelon Jadranu od Trsta do Dubrovnika. Vrieme lova jest najzgodnije od mjeseca ožujka do 15. rujna. Pod mletačkom vladom ovaj je obrat bio sloboden. Kašnje su se izmjenile razne odredbe, a najnovija je tā, da se spužve love svake godine i to jedne godine od Trsta do Šibenika i Žirja, a druge godine od Žirja i Šibenika, niz ke jugu. Spužvarski obrpača obrtarinu od 28 kruna za svaku ladju, a u ovome K 14, što ide raznim občinama, u čijem djekolugru spužve ribaju. Prije je ribalo 80 ladja, danas ih je manje, a nade nema da će se njihov broj povećati. U svakoj su ladji po dva čovjeka t. j. „svičar“, koji spužve vadi sa morskog dna i „šlavac“, koji sa dva mala vesla u jaram vozi brod, kako „svičar“ zapovieda. (Nastaviti će se).

Nije istina, što je pod naslovom „Razbojništvo u Zlarinu“, štampanu u br. 345. „Hrvatske Riječi“ da sam ja bio u njekoј četi, koja je napala učitelje Zaninovića i Plančića, a uz put i gg. Rikarda Kuru i Ivana Aničina.

Nije istina, da ja napadam ikoga, ni za koji razlog, pa ni zato, što je netko Hrvat.

Nije istina, da ja ne imam načela ni stranke, pa ni sliča.

Nije istina, da ja imam svoje janjičare. Na ove izpravke mi ćemo se osvrnuti u narednom broju.

U Zlarinu, 2. lipnja 1909.

Sime Marin
občinski načelnik.

Primili smo od doli podpisano slijedeći izpravak:

Nije istina, što se o meni navadja u prvom stupcu druge stranice članka tiskanu u broju 344. lista „Hrvatske Riječi“ pod naslovom: „Jedna kvarena duša“ izaslanom na 29. maja i. gđa sam je kompanjon načelnika gospodina Sime Marina, već je istina, da sam uvek bio u dobitnoj odnosima sa gosp. Šimunom Marin, kao poglavicom mjestra.

Nije istina, da sam ja faktično poslao g. Bajiću Č. Tome, kao izaslaniku crkvinarstva Gospa od Raščića vlastniku školske zgrade, da dne 21. mjesec u maja pištupe u mjestu počku mužku Školu išo za vrijeme podučavanja. Istina je naprotiv da B. avšinica Gospa od Raščića ne ima crkvinarstva, kao što ga nije imala nikada nižadna Bratovština u Zlarinu, već imade prokuratora gosp. Šimunom Marin, koji neodvisno od zupnika upravlja imanjem i posjedom iste, kao što je od postanka Bratovština bivalo.

Nije istina, da sam ja uredovno poslao ma koju osobu, da izvidi je li učitelj taj par krpeljina ukrao ili ne.

Zlarin, 2. junja 1909. dr. Jakov Foretić.

Zahvala.

Na iskazanom saučestvu prigodom napadaja na nas i naše prijatelje ovim putem harno zahvaljujemo.

Hvala svim znancima i prijateljima; svim drugovima, širom, pokrajine, a osobito upravi učiteljskog društva u Šibeniku, koja je onako odvraćao kolegialno ustala na obranu učiteljske časti a naših osoba napose.

Uz prijateljski i kolegialni pozdrav bilježimo se.

Zlarin, 14. lipnja 1909.

Stjepan Zaninović Josip Plančić
nadučitelj učitelj.

Hrvatska tiskara (Dr. Krstelić i dr.)
Vlastnik, izdavatelj i odgovorni urednik Josip Drezga.

Sasvim badava svakomu

ura sa lancem

Da našu tvrdku "ura sa lancem" užite za gospodinju i gospodinu, razpoloživih K 12.000, koje bi dala u zajam, na dobit od 6 posto prvim naslovom na zgradi u Šibeniku.

Tko želi zajam u tom iznosu, ili u manjem, nek se obrati predsjedniku savjeta te crkve,

Dru. Nikoli Subotiću.

8-6

Obavjest.

Čast mi je javiti, da koncem lipnja prenosim moj „Hotel Krka“ s restauracijom u kuću Unići, isto na obali, povrh kavane „Miramar“.

Preporučujem se svim mojim cjenjenim gostima i prijateljima i za buduće, uverjavajući ih, da će svojki nastojati, da budu uvječni i posve zadovoljni.

Šibenik, 14. svibnja 1909.

Frane Crljenko,
hotelier.

8

Najboljom

trajnošću odlikuju se četvorine za peći glasovite tvornice Mitscherling u Saskoj, jer nadmašuju sasvim svaku drugu vrstę opeka i jer su najradje traženi od svih pekaru pod imenom:

„Četvorine Chamotte“

po K 1-10 komad s protegama 28/ 28/5 cm. Ove četvorine podavaju kruhu i dvopuku redovito vrućinu, te ga u najmanje ne prigore; uslov, s kojega su najbolje peći na glasu. — Ne pučaju ni pri najnajliješem grijanju ili ohladjenju. — Traju po prilični tri godine makar uz neprestajanu radnju. Izključivo skladište za Dalmaciju: 8-25

Tvrđka Faust Inchiostri — Šibenik.

STECKENPFERD --

od Ilijanova mlijeka SAPUN

najblaži sapun za kožu
kao i proti sunčanim pješama.

Dobiva se svugdje.

15-40

Po sebi funkcioniрајуći
namještaji za
podizanje vode

iz dubokih vrela

grad: najveća slavenska firma u

monarhiji

Antun Kunz

c. k. dvorski dobavljač

Hrane, (Morave).

Ojenac badava i franko...

Srbsko-pravoslav. Crkva

u Šibenjku

ima razpoloživih K 12.000, koje bi dala u zajam, na dobit od 6 posto prvim naslovom na zgradi u Šibeniku.

Tko želi zajam u tom iznosu, ili u manjem, nek se obrati predsjedniku savjeta te crkve,

Dru. Nikoli Subotiću.

8-6

Hrvati i Hrvatice!

Pomožite Družbu

Sv. Ćirila i Metoda

HRVATSKA VJERESIJSKA BANKA - PODRUŽNICA - ŠIBENIK.

BANKOVNI ODJEL
 prima uložke na knjižice u konto korenju u ček premetu; ekskomptuje mjenice, financira trgovske poslove, obavlja inkaso, pohranjuje i upravlja vrijednine. Devize se preuzimaju najkulantnije. Izplate na svim mjestima tu i inozemstva obavljaju se brzo i uz povoljne uvjete.

**DIONIČKA GAVNICA
K 1,000.000**
 Pričuvna základa K 100.000
 Centralka Dubrovnik - - -
 - Podružnica u Splitu i Zadru.
 Priskrbuje zajmove uz amortizaciju kotarima, občinama i javnim korporacijama.

MJENJAČNICA
 kupuje i prodaje državne papire, razteretnice, založnice, srčeve, valute, kupone. Prodaja srećaka na obročno odplaćivanje. Osiguranje proti gubitku kod žđenja. Revizija srčaka i vrednostnih papira bezplatno. Unovčenje kuponu bez odbitka.

ZALAGAONICA
 daje zajmove na ručne zaloge, zlatne i srebne predmete, dragocjenosti i t. d. uz najkulantnije uvjete.

36-52

CROATIA

OSIGURAVAJUĆA ZADRUGA U ZAGREBU.

UTEMELJENA GODINE 1884.

CENTRALA: Zagreb, Zrinjski trg, Berislavčeva ulica br. 2. **PODRUŽNICE I GLAVNA ZASTUPSTVA:** Osiek, Sarajevo, Split i Trst.

Ova zadružna stoji pod okriljem i nadzorom občine slobodnog i kr. glavnoga grada Zagreba, te prima uz povoljne uvjete sljedeće vrste osiguranja

I. Na ljudski život:

- osiguranja glavnica za slučaj doživljaja i smrti;
- osiguranje miraza;
- osiguranje životnih renta.

- Osiguranja mirovina, nemoćnina, udovinina i odgojnina sa i bez liečničke pregledbe.
- Pučka osiguranja na male glavnice bez liečničke pregledbe.

II. Protiv šteta od požara:

- Osiguranja zadruge (kuća, gospodarskih zgrada, tvornica).
- Osiguranja pokretnina (pokućstva, dućanske robe, gospodarskih strojeva, blaga i t. d.).
- Osiguranja poljskih plodina (žita, siena i t. d.).

III. Osiguranje staklenih ploča protiv razlupanja.

Zadružna imovina u svim odjelima iznosi: K 1,410.816.28
Od toga jamčevne zaklade: K 1,000.000.00
Godišnji prihod premije s pristojbama preko: K 820.000.00
Izplaćene odštete: K 2,619.582.36

Za Dalmaciju pobliže obavijesti daje: Glavno Povjereništvo i Nadzorništvo „Croatiae“ u Splitu. Poslovnička u Splitu, ulica Do Sud br. 356. -

PUTNICI PRIMAJU SE UZ POVOLJNE UVJETE. 40-52

Jedini je domaći osiguravajući zadružnik!

NIUSOL

pripravljen od
BERGMANNA I DR. U TEČENU O.J.E.

jest i ostaje kao i do sada najbolje
od svih modernih sredstava za

bojadisanje kose

i dobiva se za plavu, kestenjastu i
crnu boju uz cienu od **K 2-50** po flasi.

Prodaje se kod: 9-20

Vinka Vučića, Drogarija -- Šibenik.

Steckenpferd-Bay-Rum

najbolja voda za glavu
osobito proti pruhuti i opadanju kose.

Dobiva se svugde.

10-10

JADRANSKA BANKA U TRSTU

Bankovne prostorije u ulici Cassa di risparmio, Br. 5.

Vlastita zgrada.

Obavlja sve bankovne i mjenične poslove
eksomptuje mjenice, daje predujmove na vrijednostne papire, kao i na robu ležeću u javnim
skladištima.

Kupuje i prodaje vrijednostne papire, svake
vrsti, devize, inozemni zlatni i srebreni novac, te

banknote i unovčuje kupovne i izdržebane papiere uz najpovoljnije uvjete.

Izdaje dozname na svu glavniju tržistu
monarhije i inozemstva, te otvara vjeresicu uz
izprave (dokumente) ukrcavanja.

Prima novac na štedioničke knjižice u te-

kući i giro račun.

Obavlja sve burzovne naloge najbrže i

najsvajestnije uz vrlo umjerene uvjete.

Posreduje i konverku hipoalte kod prvi

hypotekarnih zavoda uz najniže uvjete. 40-52

HRVATSKA TISKARA I KNJIGOVEŽNICA - ŠIBENIK.

TISKARA

Obskrbljena je sa najmodernejim i najsavršenijim strojevima, te prima sve u štamparsku struku zasjecajuće radnje od najjednostavnijih do s najfinijim ukrasima izrađenih, a sve uz umjerene cene.

Izrađuje svakovrsne radnje kao: Knjige i brošure, sve vrsti tiskanica za občinske, župne i druge uredske, seoske blagajne, odvjetničke trgovce itd., te moderne posjetnice, zaručne i vjenčane objave, pozive na zabavu plesne redove, osmrtnice itd. itd.

KNJIGOVEŽNICA

Obskrbljena je sa strojem za pozlaćivanje i sa najnovijim slovima, te izvršuje sve knjigovežke radnje sa tiskom u bojam, posrebljenim i pozlaćenim, a prima naručbe za izradbu raznih galerijskih predmeta, kutija, okvira itd. itd.

Preporuča za to svoje proizvode slavnom občinstvu, a napose trgovcima, zavodima i družtvima.

Jedina hrv. tvornica voštanih svieća VI. Kulica u Šibeniku